Online Journal of Art and Design
volume 7, issue 5 (Special issue), December 2019

Kültürel Mirasın Korunmasında Sivil Toplum Kuruluşlarının Rolü: 20. Yılında Koruma ve Restorasyon Uzmanları Derneği (KORDER)

Dr. Müge BAHÇECİ
Başkent Üniversitesi, Güzel Sanatlar Tasarım ve Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü Öğretim Üyesi, KORDER Yönetim Kurulu Başkanı
mbahceci@baskent.edu.tr

Aybike YENEL
Başkent Üniversitesi, Güzel Sanatlar Tasarım ve Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Tezli Yüksek Lisans Öğrencisi
aybikeyenel@hotmail.com

ÖZET
Toplumun sahip olduğu ortak değerler, tarihsel, kültürel ve doğal güzellikler tüm insanlığın ortak malıdır. Ortak değerlerden aldığımız pay bireysel mutluluğumuzu, zenginliğimizi ve refahımızı çeşitlendiren ve yücelten bir ögedir. Toplumun ortak değeri kendi mülkiyetimize geçirdiğimizde bireysel olarak zenginleşiyor gibi görünsek de aslında herkesle birlikte fakirleşiriz. Ortak değerlerin ve çıkarların korunması ve geliştirilmesinin siyasetteki mekanizması demokrasi iken korumadaki aracı planlamadır. Koruma konusunda bilinç geliştirilmesi tek çözümdür. Önemli ve yeri doldurulamaz değerlere sahip kültür varlığı artık yapıldığı amaca hizmet etmiyorsa ya da edemiyorsa korunması toplumsal bir görev haline gelmiştir. Kültürel mirasın korunmasında toplumda itici bir güç olan Sivil Toplum Kuruluşları (STK) önemli rol üstlenmektedir. Kültürel mirasın sürdürülebilmesi için kamu-yerel-sivil-özel birlikteliğin güçlendirilmesi ve koruma bilincinin arttırılması gerekmektedir. Bu bağlamda, Koruma ve Restorasyon Uzmanları Derneği (KORDER), Tüzüğü'nde belirtilen amaçlar doğrultusunda faaliyetlerini; uzman üyeler ile yurt içinde ve dışında benzer amaçlı diğer kuruluşlarla işbirliği yaparak yaygınlaştırmayı, ülkesinin geçmişini, kimliğini oluşturan kültür varlıklarına ve değerlerine saygılı, korumanın kamu yararına olduğu bilincine sahip bilinçli bireylerin sayısını arttırmayı ve toplumu bu yönde geliştirmeyi hedeflemektedir. KORDER ve benzeri STK'lar tarafından gerçekleştirilecek kültürel miras ve koruma konusunda bilgi oluşturabilecek kazanımlar, kültürel varlık ve çevresini korumayı konu ederek toplumsal bilinç oluşmasını ve ilgili taraflar arasında güçlü bir birliktelik oluşmasını sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Kültürel Miras, Koruma, Sivil Toplum Kuruluşları, Toplumsal Bilinç

The Role of Non-Governmental Organizations in the Protection of Cultural Heritage: The Conservation and Restoration Specialists Association in 20th Anniversary

ABSTRACT
The common values, historical, cultural and natural beauties of the society are the common property of the humanity. The share we receive from common values is a factor that diversifies and glorifies our individual happiness, wealth and prosperity. Although the common value of society seems to be enriched individually when we have it to our own property, we actually become poor with everyone. While the mechanism of the protection and promotion of common values and interests in politics is democracy, the means in protection is planning. Developing awareness about conservation is the only solution. If cultural assets with important and irreplaceable values no longer serve or cannot serve their purpose, their protection has become a social responsibility. Non-Governmental Organizations (NGO), which are the driving force in the society, play an important role in the protection of cultural heritage. In order to sustain the cultural heritage, public-local-

civil-private partnership should be strengthened and awareness of protection should be increased.

In this context, The Conservation and Restoration Specialists Association, in accordance with the objectives specified in the Regulation; to increase the number of conscious individuals who are respectful to the cultural assets and values of the country and who are aware of the fact that protection is in the public interest and aims to develop the society in this direction. The acquisitions that can create information about cultural heritage and conservation to be realized by The Conservation and Restoration Specialists Association and similar NGO will ensure the creation of social awareness and the formation of strong unity between the parties concerned by protecting the cultural assets and environment.

Keywords: Cultural Heritage, Protection, Non-Governmental Organizations, Social Awareness

GİRİŞ

Günümüzde nüfus artışı ve imar etkinlikleri ile oluşan çarpık kentleşme gibi nedenlerle kültür varlıklarını korumak güçleşmiştir. Kültürel miras, çoğu zaman, daha nazik, sahipsiz ve savunmasız durumdadır. Modernleşmeyle beraber küreselleşme kuşatmasına giren, yüzyılların birikimiyle kültürel miras; hızla ve kökten yok olmaktadır. Bu hızlı yok oluşa yanlış restorasyon uygulamaları da sebep olmaktadır. Hızlı yok oluş sürecini durdurmak için toplumsal bilinç önemli ancak en önemlisi tarihi çevreye duyarlı plancı, mimar, iç mimar ve mühendisler yetiştirilmesi ve sorunları çözen kadroların merkezi ve yerel yönetimlerde görev almalarıdır. Ayrıca zengin kültür mirasına sahip üzerinde tarih öncesinden günümüze kadar farklı yerleşim katmanları olan Türkiye'de yetişen her mimarın uzman olsun olmasın koruma konusunda donanımlı olması gerekmektedir. Proje ve uygulamalarını doğa ve insanlık tarihinin bize sunduğu değerleri kollayarak yürütmesi meslek etiğinin bir parçası olmalıdır. Bu bağlamda farklı kültürlerin ve farklı medeniyetlerin kültür miraslarını aynı dikkat ve saygınlıkta korumak gerekmektedir. 1975 yılında yayınlanan Amsterdam Bildirgesine göre Devlet'in yeni ve sürdürülebilir bir koruma politikası ve anıtların, sitlerin ve tarihi çevrelerin bütünleşik bir koruma/yönetim planı olmazsa toplumumuz geleneksel ve tarihi çevresini oluşturan kültür mirasının çoğunu yitirmiş olacaktır.

Ülkemizde 1983 yılında ortaya çıkan 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıkları Koruma Kanunu'na göre kültürel miras kavramı, değişik uygarlıkların sanat anlayışı, bilimsel - teknik düzeyi ve sosyal yaşamı hakkında somut veriler sağlayan ve korunmasında yarar görülen taşınır ve taşınmaz varlıkları kapsamaktadır.

Kültürel miras, yalnızca bir ulus için değil tüm insanlık için çok önemli ve yeri doldurulamaz değerler arasındadır. Zarar verilmesi veya yok edilmesi yoluyla bu değer verilen varlıklardan herhangi birinin kaybedilmesi dünyadaki tüm insanların kültürel mirastan yoksunlaşması anlamına gelmektedir (WHC, 2008). Kültürel miras tekil olmayıp kitleseldir; çok yönlü yaşam birikimidir. Yaşamdan beslenir, yaşar ve yaşamı da besler. Yani yaşayan ve yaşatan birikimlerimizdendir. İnsanlarla beraber gelişir ve insanları da geliştirir. İnsanoğlunun gelişiminin belgesi ve güvencesidir (Şahin & Güner, 2006).

KÜLTÜREL MİRASI KORUMA ÇALIŞMALARI

Kültürel mirası korumak, yaşamı korumak kadar önemli, gerekli hatta kaçınılmazdır. Küreselleşme ve savaş tehdidi altında büsbütün korumasız kalan kültürel mirası korumanın en güçlü yolu, kitlesel sahiplenmedir (Şahin & Güner, 2006). 20. yüzyılın ikinci yarısı ve sonuna kadar kurulan örgüt ve organizasyonlar koruma konusunun belli bir coğrafyadan çıkıp tüm dünyayı saran bir kavrama dönüşmesini ve etkili önemlerin alınmasını sağlamıştır (Hacıbekiroğlu, 2017).

UNESCO (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization), ICCROM (International Centre for the Study of the Preservation and Restoration of Cultural Property), ICOMOS (International Council on Monuments and Sites), ICOM (International Council of Museums), ICA (International Council on Archives), WATCH (World Association for the Protection of Tangible and Intangible Cultural Heritage), OWHC (Organization of World Heritage Cities), GCI (The Getty Conservation Institute), WMF (World Monuments Fund), EAHTR (European Association of Historic Towns and Regions), Europa Nostra ve Avrupa Konseyi, düzenledikleri organizasyonlarda koruma kavramını farklı açılardan değerlendirerek ve yayınladıkları yazınlar ile dünya çapında farkındalığı yaratmada önemli olmuşlardır. Kültürel mirası korumada katkı sağlayan bu kuruluşlar sağladıkları fonlar sayesinde sadece kavramsal bir boyutta korumanın gelişimini ve yayılmasını sağlamamış, aynı zamanda dünya genelinde bire bir korumanın içinde yer almışlardır (Hacıbekiroğlu, 2017).

Günümüzde İtalya ve Fransa gibi çevre ölçeğinde koruma gerekliliğinin bilincinde olan Avrupa ülkelerinde gönüllü kuruluşlar, kentsel planlama ve düzenlemelerde etkin rol oynamaktadır. Bu etkinlikler kimi zaman çeşitli kampanya ve şenlikler düzenleyerek halkı bilinçlendirmek olurken kimi zaman da üye aidatlarından elde ettikleri gelirlerle halkı koruma çalışmalarına ortak etme ve aktif katılım duygusunu canlı tutmak şeklindedir (Özden & Görgülü, 2006).

Türkiye de UNESCO ve ICCROM'a üye olarak kültürel mirasın korunması sürecinde yerini almıştır. Taraf devletler üzerinde yaptırım gücüne sahip olan bu kuruluşlar, yaptıkları etkinlikler ve yayınladıkları bildirilerle, üye ülkelerde ve dünyanın her yerinde kültürel mirasın koruması konusunda politikalar ve stratejiler geliştirmektedir (Şahin & Güner, 2006).

Kültürel mirasın korunması, fiziksel ve kültürel çevre gibi pek çok farklı disiplinin birlikte çalışmasını gerekli kılan multi disipliner bir birlikteliği gerekli kılmaktadır. Bu çok yönlü yapının en akılcı ve etken desteklenebileceği yapı ise Sivil Toplum Kuruluşları (STK) olarak görülmektedir (Aygün, 2011).

SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI

Hızlı şehirleşme sonucunda, çoğu zaman devletten bağımsız, sivil-toplumsal örgütlenmelerin ortaya çıktığı görülmektedir. Topluma katkı yapma çabasındaki sosyal sorumluluk sahibi bireyler, gönüllülük esasıyla, dayanışma içinde, giderek örgütlenmektedir. Böylece, bireyler ortak değerler konusunda, toplumda işbirliği ve duyarlılığın gelişmesine birebir katılım yaparak, yardım etmektedirler. Bunlara genellikle İngilizce "Non-Governmental Organizations" (NGO) ve Türkçe "Sivil Toplum Kuruluşları" (STK) denmektedir (Şahin & Güner, 2006).

"Sivil" sözcüğü, Latince "civis" kökünden türetilmiştir ve "yurttaş veya kenttaş" anlamına gelir. "Sivil toplum" ise, Fransızca'daki "société çivile"'den gelmektedir. Bütün bu kullanımlarına dayalı olarak, sivil kelimesi, aslında, vatandaş ya da vatandaşlık kelimesi ile eş anlamlı olmaktadır. Bir bakıma buradaki anlamıyla, sivil toplum, yurttaşlar toplumu olmaktadır. Sivil toplum, devlet yönetiminin dışında vatandaşların gönüllü olarak oluşturduğu birlikteliklerdir (Talas, 2011).

Bir sinerji ve güç birliği duygusunu içeren sivil toplum, insanların tek tek yapamadıkları şeyleri beraber yapması anlamına gelmekte olup; birlikteliği, gönüllülüğü, dayanışmayı temsil etmektedir (Keyman, 2004: 3). Sivil örgütlenmenin esasında dostluk, arkadaşlık, birlikte bir şeyler başarma duygusu, kollektiflik ve insanların gönüllü olarak bir araya gelip bir şeyler yapmaya çalışması gibi etkenler vardır (Talas, 2011).

1992 yılındaki Birleşmiş Milletler (BM) Rio Çevre ve Kalkınma Zirvesi, dünya çevre hareketi açısından bir dönüm noktası niteliği taşımıştır. Yalnızca "sürdürülebilir kalkınma" kavramını yaşantımıza sokmakla kalmayarak; katılımcı mekanizmaların ve süreçlerin

önce BM ardından tüm hükümetler ve diğer kurum ve kuruluşlarca benimsenmesini sağlamıştır. Bu Zirve'de STK'ların günümüzde toplumun tanımlayıcı, tamamlayıcı ve vazgeçilmez ögelerinden biri olduğu kabul edilmiştir (Şahin & Güner, 2006).

STK'lar yerel, ulusal ve bölgesel olmak üzere üç alanda karşımıza çıkabilmektedir. STK'lar, vatandaşlık bilincinin gelişimine doğrudan katkı sağlayabilecek kuruluşlar olma özelliğine de sahiptir. Bu özelliğinden dolayı, bunlar, devletlerin önemle geliştirmesi, desteklemesi, katılımı özendirmesi ve yasal altyapı oluşturması gereken yapılanmalardır (Talas, 2011).

STK'ları var eden faktörler aktiviteleridir. Aktivitesi olmayan STK'nın taban bulması ve doğal olarak da yaşaması mümkün değildir. STK'larda; halk sağlığı ve eğitimi aktiviteleri, sağlık krizlerini ortaya çıkarma, ortak sosyal problemler, çevre olayları, ekonomik değişkenler, toplumsal gelişme ve ilerleme çalışmaları, kadın sorunları gibi yaşamsal ve çevresel etkinliklerinin yanı sıra kültürel etkinliklerde gerçekleştirilmektedir (Talas, 2011).

TÜRKİYE'DE KÜLTÜREL MİRASIN KORUNMASINDA SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI

Kültürel değerleri yaşatmak, geliştirmek, yaymak, tanıtmak, değerlendirmek, benimsemek, kültür konuları ile kamu kurum ve kuruluşlarını yönlendirmek ve işbirliğinde bulunmak, tarihi ve kültürel varlıkların tahribini ve yok edilmesi önlemek amacı ile sivil toplum kuruluşları hareket etmelidir (Özden & Görgülü, 2006). Kültürel mirasın korunma ve yaşatılması sorumluluğu toplumun her kesimine ait olup, yapılması gerek çalışmalar STK'ların oluşturacağı bir yapılanma içerisinde gerçekleştirilmelidir.

Uluslararası nitelikte olan ICOMOS ve ICOM gibi STK'larının yanı sıra ülkemizde; Koruma ve Restorasyon Uzmanları Derneği (KORDER), Çevre ve Kültür Değerlerini Koruma ve Tanıtma Vakfı (ÇEKÜL), Kültürel Mirası Koruma Derneği (KMKD), Kültürel Mirasın Dostları Derneği (KÜMİD), Kültür Bilincini Geliştirme Vakfı, Tarihsel Çevre ve Yapı Korumacıları Derneği, Tarihi Kentler Birliği, Türk Tarih Vakfı, Müzeciler Derneği, Arkeologlar Derneği, Anadolu Sanat Tarihçiler Derneği ve Geyre Vakfı vb. sivil örgütlenmeler olup kültürel mirasın korunması için faaliyetler yürütmektedirler.

KORUMA VE RESTORASYON UZMANLARI DERNEĞİ (KORDER)

1998 yılında kurulan KORDER (Koruma ve Restorasyon Uzmanları Derneği) kültür ve tabiat varlıklarını koruma konusunda yetkili restorasyon uzmanlarının sosyal, ekonomik, kültürel ve mesleki gereksinimlerinin karşılanması için kurulmuştur. Bu bağlamda uzman yetiştiren eğitim kuruluşlarıyla ilişki kurarak öğrencilerin bu mesleğe uyumunu sağlamak, koruma ile ilgili uygulamaları araştırmak, koruma konusunda bilimsel inceleme ve araştırma yapmak ya da yaptırmak, kitle haberleşme araçları ile koruma kültürünün gelişmesini sağlamak, derneğin amacına uygun konferans, seminer, panel vb. etkinlikler düzenlemek derneğin amaçları arasındadır (KORDER Tüzüğü, 1998).

KORDER Tüzüğü'ne dayanarak beş başlık altında çalışmalar yürütmektedir:

- **İşbirliği:** Bilimsel olarak doğru uygulamaları yürütmede ve farklı ama birbirini bütünleyen iki değer grubu arasında ortak payda oluşturmaya yardımcı olmak için karar vericilerle işbirliği yapmak
- **Diyalog:** Farklı paydaşlar (yerel yönetim, üniversiteler, kentliler vd. arasında) arasında diyalog ortamı oluşturmak
- **Uzlaşı:** Koruma ve gelişim arasında dengeyi sağlamada farklı paydaşlar arasında uzlaşı sağlamada aracı olmak
- **Denge:** Koruma proje ve uygulamalarında, koruma – kullanım dengesinin sağlamak için uzman desteği vermek
- **Paylaşım:** İdarece yapılacak müdahalelerin geniş kitlelerle paylaşılması için gerekli ortamı sağlamak ve müdahale kararlarını farklı taraflarla müzakere etmek

Eşgüdüm İçin "İşbirliği"

KORDER, Türkiye'de kültürel miras alanında çalışan kişi, kurum ve kuruluşlar arasında daha güçlü bir iletişimin sağlanmasını hedefleyen Europa Nostra Türkiye ile ortak; kültür politikalarının koruma doğrultusunda etkilenmesi, koruma standartlarının yükseltilmesi, kültürel miras alanında Avrupa'daki entelektüel ve mesleki birikimlerin ülkemize aktarılması ve basın-yayın araçlarında kültürel miras farkındalığının yükseltilmesi çalışmaları kapsamında faaliyetler gerçekleştirmektedir (Europa Nostra Türkiye, 2018). Heritage İstanbul 2019 Restorasyon, Arkeoloji ve Müzecilik Teknolojileri Fuarı & Konferansı'nda "Europa Nostra Türkiye Paneli", Tarihsel Çevre ve Yapı Korumacıları Derneği ve KORDER ortaklığı ile yapılmıştır.

Resim 1: Europa Nostra Türkiye Paneli, Heritage İstanbul 2019 Restorasyon, Arkeoloji ve Müzecilik Teknolojileri Fuarı & Konferansı

Farkındalık İçin "Diyalog"

Korumanın ekonomik ve kültürel boyutlarının yanı sıra toplumsal boyutu da vardır. Uygulamaları etkileyen ve uygulamalardan doğrudan olarak etkilenen de bu toplumsal boyuttur. Bir yönü ile tüm toplum kesimlerinin koruma konusunda bilinçlenmesi paralelinde ülke koruma politikaları etkilemeye kadar gidebilecek bir bakışı tanımlayan toplumsal boyut, bu anlamda bir güç oluşturmaktadır. Toplumun korumaya bakışı ne kadar bilinçli olursa, doğru uygulamalar da o kadar artacaktır (Özden & Görgülü, 2006). Bu bağlamda, KORDER son iki yılda Heritage İstanbul 2018/2019 Restorasyon, Arkeoloji ve Müzecilik Teknolojileri Fuarı & Konferansı'nda stant açmış olup, Heritage İstanbul 2019'da KORDER Yönetim Kurulu Başkanı Dr. Müge BAHÇECİ Kültürel Miras Sohbetlerinde, "Kültür mirasının korunması ve toplumsal bilincin oluşmasında sivil toplum örgütlerinin rolü" söyleşi gerçekleştirmiştir.

Resim 2: KORDER Stantları, Heritage İstanbul 2018/2019 Restorasyon, Arkeoloji ve Müzecilik Teknolojileri Fuarı & Konferansı

Resim 3: Kültürel Miras Sohbetleri, Heritage İstanbul 2019 Restorasyon, Arkeoloji ve Müzecilik Teknolojileri Fuarı & Konferansı

Kamu-STK Birlikteliği İçin "Uzlaşı"

Bilinç ve bilgi birikimi oluşturmak üzere, önemli rollerden biri belediyelere düşmektedir. Planlama çalışmalarından, bölgedeki yatırımların yönlendirilmesinin danışılmasına kadar, belediye sınırları içinde yaşayan vatandaşı ilgilendiren her konuya STK temsilcisini dâhil etmeleri gerekmektedir. STK'ların belediye içinde bir yerleri ve temsilcileri olmalıdır. Belediye Meclisi toplantılarına katılmalı ve görüşlerini bildirebilmelidir (Özden & Görgülü, 2006).

Kültürel mirasın korunması için kamu-yerel-sivil-özel birlikteliğin güçlendirilmesine öncelik verilmelidir. Sivil toplum kuruluşları ve bilimsel kurumların görüş ve değerlendirmelerinin alınacağı çalışma ortamlarının kurumsallaşması gerekmektedir. Sivil toplum kuruluşları için kaynak yönetim merkezi kurularak, kurumlarla ilişkileri sağlamak ve koordinasyon için danışma merkezleri oluşturulmalıdır (Özden & Görgülü, 2006). KORDER Kamu-STK birlikteliğinin güçlenmesi amacıyla; Ankara Büyükşehir Belediye Başkanı Mansur Yavaş ile görüşmüştür.

Resim 4: KORDER - Ankara Büyükşehir Belediye Başkanı Mansur Yavaş Görüşmesi

Ülkemizde kentsel koruma alanları genellikle kentin yıpranmış, çöküntü bölgeleri olduğundan bu kesimlerde yaşayanlar genellikle alt ve orta-alt gelir gruplarıdır. Bu nedenle tarihsel çevre korumanın en önemli boyutu, yapıları korumak olduğu kadar, bu gelir gruplarının iyileştirici ve yoksulluğu azaltıcı önlemler alınmasıdır. Bu durumda işsizlik ve ekonomik problemler süregeldiği sürece koruma hep ikinci planda ve sürüncemede kalmaya mahkûm bir konu olacaktır. Bu nedenle tarihi çevreler genellikle sağlıklaştırma ve iyileştirme plan proje ve programlarıyla ele alınması gerektiği Ankara Büyükşehir Belediyesi'ne iletilmiştir.

Mesleki Yeterlilik İçin "Denge"

Kültür varlıklarının koruma ve restorasyon işlerini gerçekleştirmek için yürütülen mesleki faaliyetler ve bu alanlarda çalışan meslek sahipleri ile ilgili konular da KORDER tarafından yürütülen faaliyetlerin bir parçası olarak kabul edilmektedir. Bu nedenle, KORDER "Ulusal Meslek Standartları" ve "Mesleki Yeterlilik" konularını içeren projede yer almıştır.

Her ülkenin kendi kültür politikası korumayı uluslararası düzeyde destekleyen nitelikte ve öncelikte olmalıdır. KORDER; kültür varlıkları sahasında çalışan üniversite mensupları, devlet ve özel sektör çalışanları, bilim insanları ve ilgili çevrelerin yıllardır problemini yaşadıkları konservasyon - restorasyon alanlarında mesleki unvanların doğru tanımlanması ve bu tanımlar çerçevesinde görev alanlarının yetki ve sorumlulukların belirlenmesine duyulan ihtiyaç nedeniyle, Avrupa Konservatör - Restoratör Dernekleri Konfederasyonu (E.C.C.O.) (European Confederation of Conservator-Restorers Organisations)'nun uzun çalışmalar sonucu ortaya koyduğu standartlar referans alınarak, yasal düzenlemeler yapma konusunda kültürel ve tarihi değerlerimizin korunması ve restorasyonu üzerine çalışan disiplinlere mensup kişiler için "Mesleki Yeterlilik Sistemi" projesine destek vermiştir.

Projenin hedefleri; ilgili alanlarda meslek standartlarının ve yeterliliklerin geliştirilmesi, eğitim ve istihdam arasındaki ilişkiyi güçlendirerek iş piyasası ihtiyaçlarına uygun mesleki eğitim ve öğretim verilmesini sağlamak ve hayat boyu öğrenmenin yaygınlaştırılmasını desteklemektir. Proje kapsamında Avrupa Yeterlilik Çerçevesi (AYÇ) ile uyumlu, aynı zamanda sürdürülebilirliği olan "Tarihi Eser Koruma ve Restorasyon Elemanı" başlığı altında Seviye 4 ve Seviye 5 için standartlar ve yeterlilikler hazırlanmıştır.

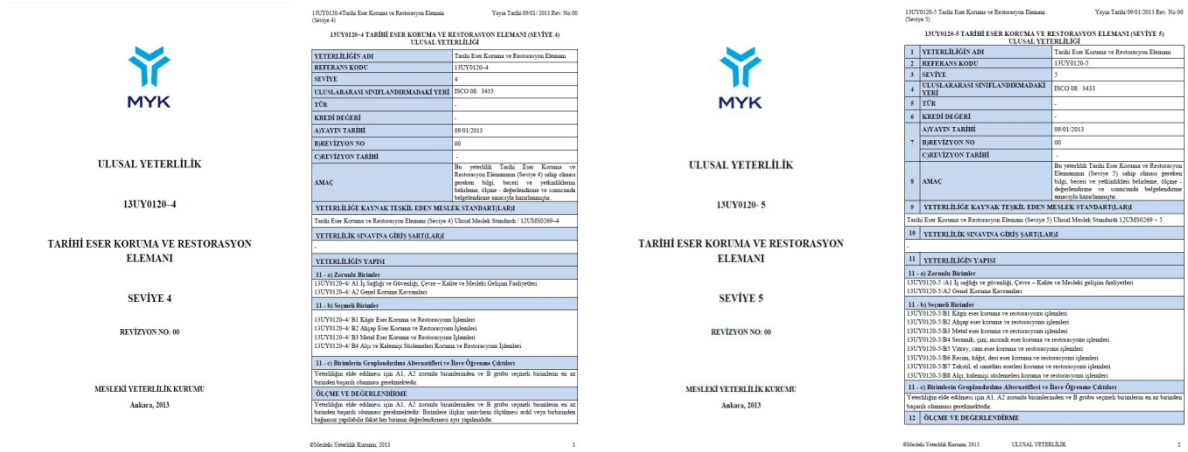

MYK

ULUSAL YETERLİLİK

13UY0120–4

TARİHİ ESER KORUMA VE RESTORASYON ELEMANI

SEVİYE 4

REVİZYON NO: 00

MESLEKİ YETERLİLİK KURUMU

Ankara, 2013

13UY0120-4 Tarihi Eser Koruma ve Restorasyon Elemanı (Seviye 4) — Yayın Tarihi 09/01/2013 Rev. No 00

13UY0120–4 TARİHİ ESER KORUMA VE RESTORASYON ELEMANI (SEVİYE 4)
ULUSAL YETERLİLİĞİ

YETERLİLİĞİN ADI	Tarihi Eser Koruma ve Restorasyon Elemanı
REFERANS KODU	13UY0120–4
SEVİYE	4
ULUSLARARASI SINIFLANDIRMADAKİ YERİ	ISCO 08: 3433
TÜR	-
KREDİ DEĞERİ	-
A)YAYIN TARİHİ	09/01/2013
B)REVİZYON NO	00
C)REVİZYON TARİHİ	-
AMAÇ	Bu yeterlilik Tarihi Eser Koruma ve Restorasyon Elemanının (Seviye 4) sahip olması gereken bilgi, beceri ve yetkinlikleri belirlenen, ölçme - değerlendirme ve sonucunda belgelendirme amacıyla hazırlanmıştır.
YETERLİLİĞE KAYNAK TEŞKİL EDEN MESLEK STANDARTLARI	
Tarihi Eser Koruma ve Restorasyon Elemanı (Seviye 4) Ulusal Meslek Standardı / 12UM50269–4	
YETERLİLİK SINAVINA GİRİŞ ŞARTLARI	
-	
YETERLİLİĞİN YAPISI	
11 - a) Zorunlu Birimler	
13UY0120–4/ A1 İş Sağlığı ve Güvenliği, Çevre – Kalite ve Mesleki Gelişim Faaliyetleri 13UY0120–4/ A2 Genel Koruma Kavramları	
11 - b) Seçmeli Birimler	
13UY0120–4/ B1 Kâğıt Eser Koruma ve Restorasyon İşlemleri 13UY0120–4/ B2 Ahşap Eser Koruma ve Restorasyon İşlemleri 13UY0120–4/ B3 Metal Eser Koruma ve Restorasyon İşlemleri 13UY0120–4/ B4 Alçı ve Kalemişi Süslemeleri Koruma ve Restorasyon İşlemleri	
11 - c) Birimlerin Gruplandırılma Alternatifleri ve İlave Öğrenme Çıktıları	
Yeterliliğin elde edilmesi için A1, A2 zorunlu birimlerinden ve B grubu seçmeli birimlerin en az birinden başarılı olunması gerekmektedir.	
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	
Yeterliliğin elde edilmesi için A1, A2 zorunlu birimlerinden ve B grubu seçmeli birimlerin en az birinden başarılı olunması gerekmektedir. Birimlere ölçüm sınavlarını ölçülmesi sözlü veya bırakmadan bağımsız yapılabilir fakat her birimin değerlendirmesi ayrı yapılmalıdır.	

©Mesleki Yeterlilik Kurumu, 2013 1

MYK

ULUSAL YETERLİLİK

13UY0120- 5

TARİHİ ESER KORUMA VE RESTORASYON ELEMANI

SEVİYE 5

REVİZYON NO: 00

MESLEKİ YETERLİLİK KURUMU

Ankara, 2013

13UY0120-5 Tarihi Eser Koruma ve Restorasyon Elemanı (Seviye 5) — Yayın Tarihi 09/01/2013 Rev. No 00

13UY0120–5 TARİHİ ESER KORUMA VE RESTORASYON ELEMANI (SEVİYE 5)
ULUSAL YETERLİLİĞİ

1	YETERLİLİĞİN ADI	Tarihi Eser Koruma ve Restorasyon Elemanı
2	REFERANS KODU	13UY0120-5
3	SEVİYE	5
4	ULUSLARARASI SINIFLANDIRMADAKİ YERİ	ISCO 08: 3433
5	TÜR	-
6	KREDİ DEĞERİ	-
7	A)YAYIN TARİHİ	09/01/2013
	B)REVİZYON NO	00
	C)REVİZYON TARİHİ	-
8	AMAÇ	Bu yeterlilik Tarihi Eser Koruma ve Restorasyon Elemanının (Seviye 5) sahip olması gereken bilgi, beceri ve yetkinlikleri belirlenen, ölçme - değerlendirme ve sonucunda belgelendirme amacıyla hazırlanmıştır.
9	YETERLİLİĞE KAYNAK TEŞKİL EDEN MESLEK STANDARTLARI	
Tarihi Eser Koruma ve Restorasyon Elemanı (Seviye 5) Ulusal Meslek Standardı 12UM50269 – 5		
10	YETERLİLİK SINAVINA GİRİŞ ŞARTLARI	
-		
11	YETERLİLİĞİN YAPISI	
11 - a) Zorunlu Birimler		
13UY0120-5 /A1 İş sağlığı ve güvenliği, Çevre – Kalite ve Mesleki gelişim faaliyetleri 13UY0120-5/A2 Genel Koruma Kavramları		
11 - b) Seçmeli Birimler		
13UY0120-5/B1 Kâğıt eser koruma ve restorasyonu işlemleri 13UY0120-5/B2 Ahşap eser koruma ve restorasyonu işlemleri 13UY0120-5/B3 Metal eser koruma ve restorasyonu işlemleri 13UY0120-5/B4 Seramik, çini, mozaik eser koruma ve restorasyonu işlemleri 13UY0120-5/B5 Vitray, cam eser koruma ve restorasyonu işlemleri 13UY0120-5/B6 Resim, kâğıt, deri eser koruma ve restorasyonu işlemleri 13UY0120-5/B7 Tekstil, el sanatları eserleri koruma ve restorasyonu işlemleri 13UY0120-5/B8 Alçı, kalemişi süslemeleri koruma ve restorasyonu işlemleri		
11 - c) Birimlerin Gruplandırılma Alternatifleri ve İlave Öğrenme Çıktıları		
Yeterliliğin elde edilmesi için A1, A2 zorunlu birimlerinden ve B grubu seçmeli birimlerin en az birinden başarılı olunması gerekmektedir.		
12	ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	

©Mesleki Yeterlilik Kurumu, 2013 ULUSAL YETERLİLİK 1

Resim 5: Tarihi Eser Koruma ve Restorasyon Elemanı, Seviye 4 ve Seviye 5

Onaylanan standartlara göre Tarihi Eser Koruma ve Restorasyon Elemanı Seviye 4 için 4 alan bulunmaktadır:

1. Kâgir Eser Koruma ve Restorasyon Elemanı
2. Ahşap Eser Koruma ve Restorasyon Elemanı
3. Metal Eser Koruma ve Restorasyon Elemanı
4. Alçı ve Kalemişi Süslemeleri Koruma ve Restorasyon Elemanı

Tarihi Eser Koruma ve Restorasyon Elemanı Seviye 5 için ise 8 alan bulunmaktadır:

1. Kâgir Eser Koruma ve Restorasyon Elemanı
2. Ahşap Eser Koruma ve Restorasyon Elemanı
3. Metal Eser Koruma ve Restorasyon Elemanı
4. Seramik, Çini, Mozaik Eser Koruma ve Restorasyon Elemanı
5. Vitray, Cam Eser Koruma ve Restorasyon Elemanı
6. Resim, Kâğıt, Deri Eser Koruma ve Restorasyon Elemanı
7. Tekstil, El sanatları Eserleri Koruma ve Restorasyon Elemanı

8. Alçı, Kalemişi Süslemeleri Koruma ve Restorasyon Elemanı

Projenin ikinci aşamasında, meslek standartları doğrultusunda "Mesleki Yeterlilik ve Uyum" belgeleri ve sınavlarda kullanılacak sorular için de bir soru bankası hazırlanmıştır. Mesleki Yeterlilik Sistemi dâhilinde "Sınav ve Belgelendirme Test Merkezi" kurulması da amaçlanmıştır. Sınav Merkezi'nin oluşturulmasından sonra ise Aralık 2012 ve Mayıs 2013'te pilot uygulamalar gerçekleştirilmiştir.

Toplumsal Bilinç İçin "Paylaşım"

Kültürel varlıkların korunması her şeyden önce bir bilinç meselesidir. Ülkemizde koruma bilincinin yerleştirilmesine katkı sağlayacak faaliyetlerin, kültürel varlıklara sahip çıkmanın, insanımızın kendisine ve geçmişine olan saygısının bir ifadesi olduğu bilincinin tüm toplumda yaygınlaştırılmış olduğunu söylemek güçtür. Yine koruma adına ve planlamaya katılım adına, bilinç yaratmak ve yaygınlaştırmak için en etkin olması gereken sivil toplum kuruluşlarının bu konuda destek görmedikleri de ortadadır. Koruma bilincini oluşturmanın en temel yolu eğitimdir (Özden & Görgülü, 2006).

KORDER kültürel miras koruması konusunda etkin ve bilinçli bir kamuoyu oluşması amacıyla, son iki yılda uzman kişileri davet ederek konferanslar düzenlemiştir:

- Prof. Dr. Vacit İMAMOĞLU "Kayseri'nin Kaybolan Mirası"
- Prof. Dr. Ali Esat KARAKAYA "Örgütlü Cehaletin Gıda, Beslenme ve Sağlık Haberlerine Yansıması"
- Prof. Dr. Ayhan ÖZKUL "Atatürk ve Cumhuriyet Ankarası"
- Prof. Dr. Cevat ERDER "Tarihi Çevre Algısı"
- Dr. Ayça ÖZMEN "Cittaslow Hareketinin Koruma Eylemine Etkileri: Türkiye'den Örnekler"
- Dr. Pınar AYKAÇ "Dört Ayasofya'nın Hikayesi ve Türkiye'de Restorasyon Kavramı Üzerine Düşündürdükleri"
- Dr. Elif Selena AYHAN KOÇYİĞİT "Ulus Meydanı: Oluşum, Dönüşüm ve Değişimin Hikâyesi"
- Merve ÖZTÜRK "Endüstriyel Bir Miras Alanı: Ankara Şeker Fabrikası"

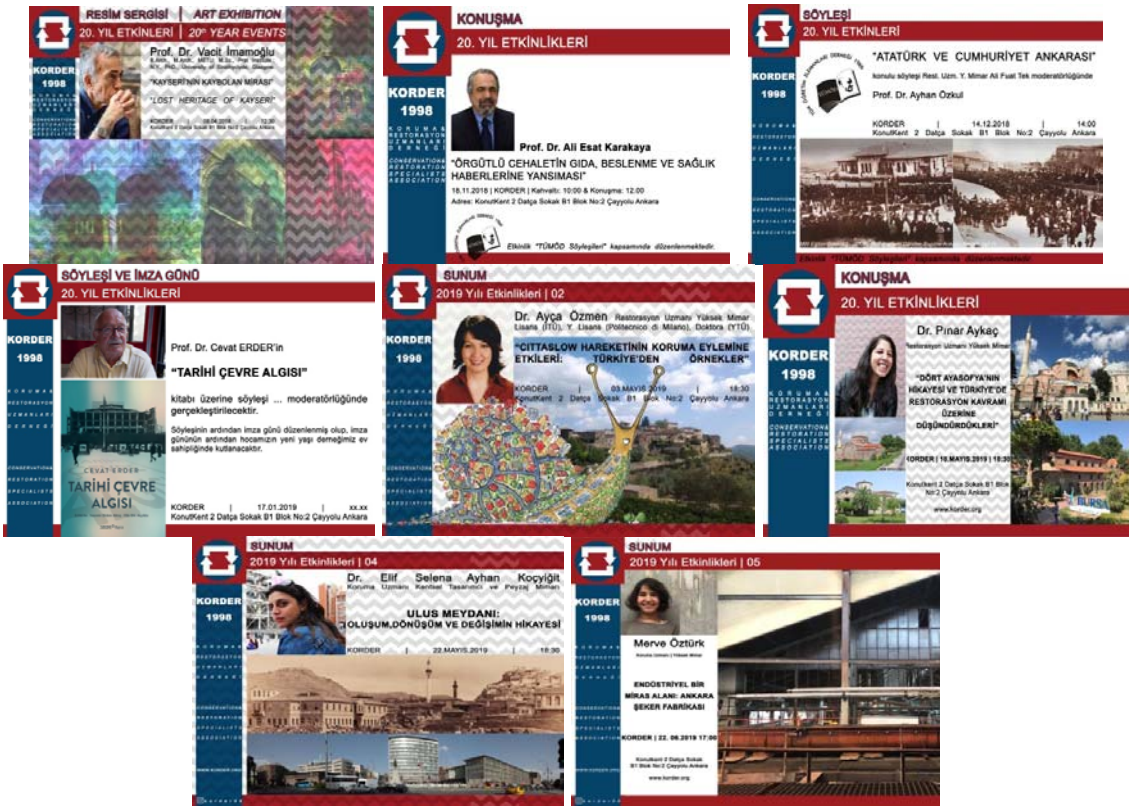

Resim 6: 2018/2019 KORDER Konferansları

SONUÇ VE ÖNERİLER

Sivil toplum, toplumsal yapıyı etkileyen, dönüştüren, hareket ettiren ve ona ivme katan bir faktördür (Talas, 2011). Koruma konusunda çalışan sivil toplum örgütleri toplumsal bilinci oluşturmak için birlikte hareket ederek, kamuoyunu bilinçlendirme çalışmaları yapmalıdır. Kültürel miras ve koruma konusunda bilgi oluşturabilecek kazanımlar, kültürel varlık ve çevresini korumayı konu ederek farkındalık oluşması sağlayacaktır. Tarihi ve kültürel değerlerin korunmasına yönelik çabalarda; yerel yönetimler, kamu yönetimleri, özel sektör ve sivil toplum kuruluşları arasında güçlü bir birliktelik oluşturulmalıdır. Bu çerçevede;

1. Kamu kuruluşları, belediyeler, sivil toplum örgütleri ve sektör temsilcileri bir çatı altında örgütlenmesini sağlayacak bir platform oluşturulmalıdır.
2. Kamu, özel sektör, STK gibi farklı paydaşların etkileşim halinde olmasının sağlayacak bir iletişim ağı (network) yapılmalıdır.
3. Tarihi çevreye duyarlı ve tarihi çevrelerin korunmasında uzman mimar, plancı, iç mimar, mühendislerin merkezi ve yerel yönetimlerin kadrolarında yer almalıdır.

Bütün bu koordinasyonu ve iş birliğini sağlamada kültür mirasının korunması ve sürdürülebilirliği sağlanmada KORDER gibi diğer STK'lar da ulusal ve uluslararası platformda etkin rol oynamalıdır.

KAYNAKLAR

Aygün, H. M. (2011). Kültürel mirası korumada katılımcılık. *Vakıflar Dergisi*, (35), 191-213.

Europa Nostra Türkiye (2018). *Hakkımızda*. Erişim tarihi: 25.03.2019, http://www.europanostra.org.tr/hakkimizda/.

Hacıbekiroğlu, G. (2017). *Taşınmaz kültürel miras alanlarının korunmasında ve yaşatılmasında alan yönetim planı ve sürdürülebilir turizm ilişkisi* (Uzmanlık Tezi). İller Bankası Anonim Şirketi, Ankara.

Keyman, F. (2004). Sivil toplum, sivil toplum kuruluşları ve Türkiye. *Sivil Toplum ve Demokrasi Konferans Yazıları*, (4), İstanbul Bilgi Üniversitesi. Erişim tarihi: 25.03.2019, https://stk.bilgi.edu.tr/media/uploads/2015/02/01/keyman_std_4.pdf.

KORDER Tüzüğü (1998). Koruma ve Restorasyon Uzmanları Derneği Tüzüğü. *1. KORDER Toplantısı*, Ankara, 23 Haziran 1998.

Özden, E. ve Görgülü, Z. (2006). Planlama-koruma ilişkisi üzerine yeni bir sistem önerisi. *Megaron YTÜ Mim. Fak. e-Dergisi*, *1*(4), 234-255.

Şahin, A. S. ve Güner, S. (2006). Kültürel miras koruması ve sivil toplum örgütleri arasındaki ilişki. *Uluslararası Geleneksel Sanatlar Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, (2), 16-18 Kasım 2006, Dokuz Eylül Üniversitesi, 548-555.

Talas, M. (2011). Sivil toplum kuruluşları ve Türkiye perspektifi. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, (29), 387-401. Erişim tarihi: 25.03.2019, http://dergipark.gov.tr/tubar/issue/16970/177312 .

WHC, (2008). Dünya Mirası konvansiyonunun uygulanmasına yönelik işlevsel ilkeler, *UNESCO World Heritage Centre 7*, Place de Fontenoy 75352 Paris 07 SP.